

ТУРИСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ БІБЛІОТЕКИ ЯК ЗАКЛАДУ КУЛЬТУРИ

В сучасній Україні на розвиток бібліотеки як закладу культури впливають соціально-економічні, культурні, політичні зміни, які обумовлюють стратегію цілей і завдань бібліотеки. Бібліотека, будучи відкритою соціально-культурною системою, функціонує у безпосередньому зв'язку із суспільством, виконуючи не лише інформаційну, комунікаційну, кумуляційну, освітню, але й виховну, дозвіллеву, соціальну, рекреаційну функції.

Сучасна бібліотека як соціально-культурний центр докладає максимум зусиль для залучення відвідувачів різних соціально-демографічних груп. Основний читацький контингент бібліотеки складають науковці, спеціалісти, управлінці, представники малого і середнього бізнесу, працівники банківських та комерційних структур, адвокати, державні службовці, студенти, учнівська молодь та ін.

Звична схема "різноманітність однотипних послуг для всіх" описується формулою "адресні якісні послуги для конкретних категорій користувачів", метою яких є задоволення інформаційних, культурних потреб. Все більшого значення в забезпеченні потреб користувачів набуває використання бібліотеками новітніх глобальних інформаційних джерел та мереж мультимедіа, які принципово розширюють можливості сучасних бібліотек, урізноманітнюють ринок бібліотечних послуг. Інтерактивне обслуговування перетворює бібліотеку на медіатеку, яка поєднує в собі аудіо-, відеотеку, відеосалон і дозволяє урізноманітнити традиційні екскурсії віртуальними мандрівками.

Інноваційний принцип "бібліотека відкрита для всіх", "вільний доступ і співробітництво", „бібліотека – центр національної культури" спростовує стереотипне сприйняття бібліотеки та дозволяє розглядати її як "живий інструмент" людської культури, а не як книгосховище, що пасивно зберігає цінності минулого, створює нову парадигму бібліотечного обслуговування, розкриває перспективи успішної взаємодії бібліотеки і користувача.

Слід зазначити, що в ринкових умовах бібліотека успішно розробляє маркетингові стратегії, запроваджує нові форми і напрями роботи з метою залучення додаткових коштів для підтримки своєї життєдіяльності. Ефективними визнаються продаж рекламних листівок, буклетів, відеоматеріалів, розширення логотипу бібліотеки, проведення рекламних акцій, презентацій культурної продукції, запровадження роботи кав'ярень тощо. Наприклад, бібліотека з метою поширення інформації про свою діяльність та покращення

щання свого іміджу, створює так звану "торгову марку", яка розміщується на афішах та рекламних проспектах бібліотеки [1].

Динамізм соціокультурних процесів (збільшення вільного часу населення; активізація туризму; культурна диференціація; застосування маркетингових технологій і реклами; використання приватних колекцій у читальних залах бібліотек; організація відпочинку на базі бібліотек тощо) сприяє підвищеному інтересу до бібліотеки як об'єкту туризму.

Туризм в сучасному світі є дійовим сектором індустрії дозвілля та розваг, засобом раціонального використання вільного часу та проведення змістовного дозвілля, навчальним методом і способом залучення широких верств населення до пізнання історико-культурної спадщини.

Процес взаємодії туризму та бібліотек вивчений недостатньо, а серед категорій відвідувачів бібліотеки туристичні групи є рідкісним виключенням. Натомість, світовий досвід доводить зворотнє: у провідних бібліотеках світу значну частку відвідувачів становлять саме туристи (зазвичай, студенти та вчені), яким бібліотека приділяє особливу увагу: проводить цікаві пізнавальні екскурсії, організовує літературні та музичні вечори, театралізовані вистави, лекції, концерти, кіновечори, ігрові конкурси тощо.

Як доводить досвід, запровадження прогресивних форм роботи серед відвідувачів з елементами театралізації (концерти в бібліотечних залах, костюмовані бали, відтворення традиційних народних обрядів тощо) сприяє формуванню привабливого образу бібліотеки як закладу культури [2].

Інтеграція бібліотеки як закладу культури у сферу туризму виявляється у створенні в бібліотечних закладах функціональних приміщень для проведення дозвіллевих заходів (концертні зали, клубні кімнати, оглядові майданчики, атракціони, гральні куточки); проникненні "індустрії дозвілля" в бібліотеку (проведення рекреаційних та розважальних заходів); використанні в бібліотечній діяльності дозвіллевих форм роботи (театральні, музичні студії, тематичні вечори, конкурси, фестивалі) тощо.

Методами активізації участі туристів можуть бути імпресивні та експресивні. Імпресивні методи (лат. *impressio* – враження, переживання, почуття), що зводяться до організації сприйняття різними групами відвідувачів таких форм, як бібліотечний концерт, фестиваль, бібліотечний спектакль, тобто сприйняття бібліотечної інформації відбувається у більш пасивній формі, адже аудиторія виступає тут у ролі "глядача". Експресивні методи (лат. *expressio* – вираження) засновані на створенні ситуацій, в яких учасники самі беруть участь у ролі "актора", "сценариста", "організатора балу", "ведучого концерту", тобто сприйняття інформації відбувається в активній формі, адже в даному разі учасники дії стають водночас і об'єктами і суб'єктами соціально-культурного процесу.

Розвиток бібліотеки як туристичного об'єкту повинен здійснюватись на принципах відкритості й доступності; інтеграційності; професіоналізму.

Здійснене нами дослідження дозволяє дійти таких висновків.

Сучасна бібліотека набуває статусу своєрідного поліфункціонального закладу культури, що дозволяє зміцнити імідж та залучити нові категорії відвідувачів.

Розвиток бібліотеки як туристичного об'єкту допомагає удосконалити вже існуючі та запровадити інноваційні послуги, сформувати образ відкритого закладу культури, що надає не лише інформаційні послуги, а й сприяє інтелектуальному, творчому розвитку особистості, організації відповідного дозвілля.

Використані джерела

1. Матлина С. Г. Привлекательная библиотека, или что может реклама: Практическое пособие // С. Г. Матлина. – 2-е доп. и перераб. – М. : Либерия, 2000. – 128 с.
2. Петрова І. В. Бібліотека як центр дозвілля: педагогічний аспект / Ірина Іванівна Петрова // Духовна культура як доміанта українського суспільства: Зб. матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 22-23 грудня 2005. – Львів: ДАКККІМ, 2005. – Ч.1. – С. 215-219.